■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران
■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران
■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

جام جم

پنجشنبه ۳ آبان ۱۴۰۳ | ۲۰ ربیع‌الثانی ۱۴۴۶
۲۰ صفحه | سال بیست‌وپنجم - شماره ۶۸۸۹
Thursday | October 24 | 2024

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۹۱۳۰۴۱۴۲ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۹۱۳۰۴۱۴۲ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰

تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴
چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
شاپا: ISSN1735-3637

■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

در سال‌های اخیر موضوع جمعیت و نگرانی از بسته‌شدن پنجره جمعیتی و افتادن به ورطه سالمندی در ایران یکی از نگرانی‌های جدی مسئولان کشور بوده است. کارشناسان جمعیت نیز نسبت به این موضوع هشدار می‌دهند اما در مورد راهکار آن بین کارشناسان اختلاف نظر وجود دارد. تفاوت نگاه کارشناسان درباره راهکار رفع مساله کاهش رشد جمعیت و موالید در ایران به رویکرد آنها درباره علت این پدیده اجتماعی در ایران برمی‌گردد. گروهی معتقدند علت مهم کاهش رشد جمعیت، اجرای برنامه کنترل جمعیت در دهه ۱۳۶۰، تبلیغ برنامه «دوتا بچه کافیه»، توزیع لوازم پیشگیری از بارداری است و به همین علت راهکار آنها نیز این است که با تبلیغات فرهنگی برای افزایش جمعیت، نشان‌دادن خانواده‌های پرجمعیت شاد در رسانه‌ها و فقدان دسترسی مردم به خصوص خانواده‌های کم‌درآمد به لوازم پیشگیری از بارداری و مبارزه با سقط جنین، به رشد جمعیت مطلوب برسیم.

دورویکرد جمعیتی

در رویکرد اول تمرکز برنامه‌ریزی‌ها برای رشد جمعیت در دستگاه‌هایی مانند وزارت بهداشت و حوزه پزشکی متمرکز است و در نگاه دوم که راهکاری سخت‌تر، پیچیده‌تر و جامع‌تر دارد به همه شاخص‌های مهم اقتصادی و اجتماعی مثل تورم، اشتغال پایدار، مسکن مناسب، میزان درآمد سرانه، ضریب جینی و فاصله طبقاتی، شاخص‌های ازدواج و طلاق و شاخص‌های فرهنگی و رفاهی، آموزش‌وپرورش کارآمد و سیاست‌های مؤثر تشویقی توجه می‌شود. در سه سال گذشته وزارت بهداشت با تأکید بر رویکرد اول و تشکیل قرارگاه جمعیت، مساله جمعیت را یکی از اولویت‌های اصلی خود معرفی و برنامه‌های مختلفی مانند مبارزه با سقط جنین، برخورد با پزشکانی که به سقط جنین اقدام می‌کنند و کاهش دسترسی به لوازم پیشگیری در شبکه بهداشتی را در حوزه بهداشت و درمان برای افزایش جمعیت اجرا کرد.

تصویب قانون جوانی جمعیت

عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس، اختصاص نسبت یک ماما به ازای هر دو زایمان، ایجاد مراکز درمان ناباروری سطح سه در همه استان‌ها و ایجاد مراکز زایمان ایمن به‌ازای هر شهرستان، از جمله تکالیفی است که در قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده بر وزارت بهداشت تکلیف شده است. در قانون جوانی جمعیت و حمایت از خانواده تمامی مراکز آزمایشگاهی غربالگری جنین مکلف به کاهش خطاهای آزمایشگاهی خود و ارتقای کیفیت آزمایشگاهی شدند. طبق این قانون، غربالگری جنین هم ساماندهی شد هم تحت پوشش بیمه قرار گرفت.

در جستجوی جمعیت!

■ آیا قرارگاه جمعیت وزارت بهداشت در این سه سال موفق بود؟

شکست یا موفقیت؟

اکنون پس از سه سال اجرای برنامه‌های جوانی جمعیت در وزارت بهداشت و درحالی که وزیر بهداشت دولت جدید نیز افزایش و رشد جمعیت را از جمله اولویت‌های خود اعلام کرده، بررسی نتایج، دستاوردها و عملکرد اجرای این برنامه در وزارت بهداشت دولت گذشته می‌تواند چراغ راه آینده باشد. اکنون رشد جمعیت کشور حدود شش دهم درصد و نرخ باروری حدود ۱/۶ است. نرخ باروری کل یا TFR نیز ۱/۶ است. این شاخص میزان فرزندآوری زنان در بازه سنی ۱۵ تا ۴۹ سال را نشان می‌دهد و برای اینکه رشد جمعیت و جایگزینی صورت بگیرد باید حداقل ۱.۲ باشد. اگر کمتر از این باشد به سمت سالخوردگی می‌رویم و براساس برنامه هفتم این عدد باید به ۵.۲ برسد.

چاله جمعیتی پیش پای ماست

رشد جمعیت به شاخص موالید و مرگ‌ومیر بستگی دارد. میزان مرگ‌ومیر در کشور با توجه به آمار مرگ‌های طبیعی و تصادفات در سال‌های اخیر تغییر زیادی نداشته، اما میزان موالید از سال ۱۳۹۴ در کشور تاکنون همواره سیر نزولی داشته است. فقط در سه سال اخیر سرعت کاهش جمعیت اندکی کمتر شده و میزان کاهش موالید در سال ۱۴۰۲ نسبت به ۱۴۰۱ حدود ۱/۷ درصد کمتر شده، اما روند کاهشی رشد جمعیت و تعداد موالید در همه این سال‌ها وجود داشته و واقعا باید تلاش کنیم که میزان موالید در کشور افزایش پیدا کند وگرنه در چاله جمعیتی گیر می‌افتیم، به کشوری سالمند تبدیل می‌شویم و دیگر قابل جبران نخواهد بود.

سقوط موالید!

تعداد موالید سالانه ایرانیان در یک‌دهه گذشته حدود ۵۰۰ هزار نفر کاهش یافته است. میزان شاخص TFR یا همان شاخص باروری کل نیز از سال ۶۵ که حدود ۳/۶ بوده در چهار دهه گذشته روند کاهشی داشته تا به حدود ۱/۶ رسیده و در همین حد تقریبا ثابت مانده که زیر نرخ جایگزینی است. البته در سال ۱۴۰۲ نرخ باروری در چند استان (هر چند اندک) افزایشی شد و در سه استان ثابت ماند؛ اما این شاخص در بیشتر استانها همچنان کاهشی است. البته در سطح کشوری، میزان شاخص نرخ باروری تغییری نکرده و روی عدد ۱/۶ ثابت مانده است. در دولت سیزدهم در سال ۱۴۰۱ اعتبار چندانی برای برنامه جوانی جمعیت اختصاص داده نشد. در سال ۱۴۰۲ حدود ۷۵۰ میلیارد تومان برای کل کشور اعتبار تخصیص داده شد و در سال ۱۴۰۳ هنوز منتظریم که با استقرار دولت بودجه‌ها مشخص شود و هنوز نمی‌دانیم که اعتبار برنامه‌های جوانی جمعیت در قانون بودجه امسال چقدر است.

اعتباری داده نشد

پیشنهاد وزارت بهداشت برای بودجه این وزارتخانه در حوزه جمعیت ۱۵هزار میلیارد تومان بود اما هنوز هیچ اعتباری برای جوانی جمعیت در سال جاری مشخص نشده است. در سال‌های گذشته هم وزارت بهداشت در همین حدود بودجه درخواست می‌کرد، اما سازمان برنامه هیچ‌وقت چنین ارقامی را اختصاص نداد. این درخواست وزارت بهداشت برای ایجاد مراکز درمان ناباروری، احداث خوابگاه‌های متاهلی و برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و اقناعی است. از بودجه ۷۵۰ میلیارد تومانی وزارت بهداشت در سال ۱۴۰۲ نیز حدود ۱۰۰ میلیارد تومان برای کارهای عمرانی بود و حدود ۶۵۰ میلیارد تومان برای کارهای فرهنگی و اقناعی هزینه شد. اکنون تقریبا در همه استانها، حداقل یک مرکز درمان ناباروری سطح سه (فوق تخصصی) داریم. بیش از ۸۰ مرکز درمان تخصصی درمان ناباروری نیز در کشور راه‌اندازی شده است. قبل از قانون جوانی جمعیت پوشش بیمه‌ای خدمات ناباروری کامل نبود، اما اکنون ۹۰ درصد هزینه‌های این درمان در مراکز دولتی تحت پوشش بیمه است، در مراکز درمان ناباروری، خدمات طب ایرانی هم به زوجین ارائه می‌شود و خدمات پیشگیری و تشخیص به هنگام نیز به خدمات این مراکز اضافه شده است.

پیشخوان

جنایت در کوچه‌های تهران

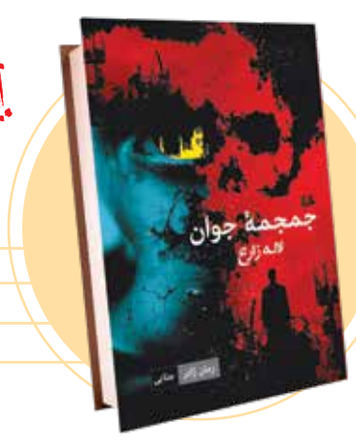

نگاهی به «جمجمه جوان»
روایتی از یک قتل در کوچه مروی تهران

نویسنده: لاله زارع
نشر: هیلا
سال انتشار: ۱۴۰۰
تعداد صفحه: ۱۳۶

کشور ما به‌علت پراکندگی جغرافیای ثروت و فرهنگ همواره با حوادث جنایی گوناگونی روبه‌رو بوده است؛ از ماجرای اصغر قاتل، جنایت در خیابان گاندی، خفاش شب تا بیجه و قاتل عنکبوتی و هزاران هزار جنایت ریزودرشت دیگر که در صفحات حوادث روزنامه‌ها اغلب با آنها روبه‌رو شده‌ایم. هولناک‌ترینش شاید همین چندسال پیش بود که ماجرای دو سر بریده در خیابان شیخ بهایی توجه کاربران صفحات مجازی و روزنامه‌ها را به خود جلب کرد. به‌گمان من سوژه این رمان بی‌شباهت با سوژه و شوک ناشی از آن اتفاق نیست. محشر کبرایی است کوچه مروی در صبح یکی از روزهای دی‌ماه. خبرنگاران و کارمندان میراث فرهنگی و مأموران کلانتری ۱۱۳ هرکدام پی کار خودشان با هم بگومگو می‌کنند. لاله زارع با شروع میخکوب‌کننده‌اش دیگر امان به مخاطب نمی‌دهد تا سروان روزبه افشار پی سرنخ برود و البته عجالتا دهان یکی از شایعه‌سازان را ببندد. شایعه‌سازی که با کمی «ذوق به‌خرج دادن» تصاویری از محل پیداشدن جمجمه در صفحات مجازی به اشتراک گذاشته است. خبرنگاران دم‌به‌دم بیشتر در آتش این شایعه می‌دمند. عده‌ای می‌گویند «شکافتن این گودال باعث شیوع آنفلوانزای جذامی در محل شده!» اخبار دیگر حکایت از پیداشدن گوری قدیمی متعلق به یکی شاهزاده‌های قاجار در کوچه مروی دارد و انواع و اقسام گمانه‌زنی‌های دیگر. سروان افشار اما بی‌توجه به همه این حرف‌ها سراغ اولین مظنون ماجرا می‌رود.

درجهت عکس

عکس: مجتبی محمدی/ایرنا

به‌تماشای برف

برف، دلخوشی بی‌سببی است. نسبت عجیبی با شادمانی دارد و هرکسی انگار با دیدنش به یاد روزهای خوب گذشته می‌افتد. نخستین برف پائیزی در گیلان هم از دیروز شروع و ارتفاعات و جاده‌های کوهستانی غرب استان در شهرستان‌های رضوانشهر و تالش را سفیدپوش کرده و بسیاری را به تماشای آن نشانده است.

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۱:۴۸	نیمه شب شرعی: ۲۳:۰۷
غروب آفتاب: ۱۷:۱۷	اذان صبح: ۰۴:۵۶
اذان مغرب: ۱۷:۳۶	طلوع خورشید: ۰۶:۲۰

امروز در تاریخ

■ سالمرگ ابوالقاسم حالت، شاعر/ ۱۳۷۱
■ سالمرگ فریدون مشیری، شاعر/ ۱۳۷۹

حکمت

امام نقی(ع): هرگاه خبری را شنیدید، در اندیشه به‌کار بستن آن باشید، نه به فکر نقل کردنش. /غررالحکم

واحه

با خویش در ستیزم و از دوست در گریز
از حال من مپرس که بسیار خسته‌ام/محمدعلی بهمنی

نکته‌روز

ایرانی‌های عاشق دارو!

ایرانی‌ها مثل نقل‌ونبات دارو می‌خورند. این گزاره البته که مستنداتی هم دارد، آن‌طور که از زبان مسئولان نظام سلامت اعلام شده ایرانی‌ها دوبرابر میانگین جهانی دارو می‌خورند و بدتر اینکه پزشکان ایرانی تا پنج‌برابر استاندارد جهانی دارو تجویز می‌کنند! این موضوع را حتی بدون توجه به سنجه‌های آماری می‌توان از یخچال‌های خانگی هم متوجه شد! یخچال‌هایی که حتما جایی مخصوص برای نگهداری فوجی از دارو را دارند!

یک باور اشتباه

یک باور اشتباه وجود دارد که خود جامعه ایرانی پزشکانی را کاربلد و حاذق می‌داند که داروی بیشتری برای بیمار خود تجویز کرده باشند.

مصرف دوبرابری دارو

شایع‌ترین دلیل ناکارآمدی نظام سلامت، تجویز غیرمنطقی داروست. میانگین اقلام دارویی در یک نسخه در ایران چهار قلم است، درحالی که براساس استاندارد سازمان‌های جهانی بهداشت، باید نزدیک به دو رقم باشد.

یک رواج خطرناک

رئیس سازمان غذا و دارو نیز نسبت به مصرف بالای آموکسی‌سیلین در کشور هشدار داده و گفته مصرف خودسرانه آنتی‌بیوتیک‌ها، به‌دلایل متعددی در ایران رواج یافته است.

به خاطر یک مشت دارو

بسیاری به اشتباه بر این باورند که آنتی‌بیوتیک‌ها برای درمان همه عفونت‌ها از جمله آنفلوانزا مؤثرند، این نگرش نادرست موجب مصرف بی‌مورد آنتی‌بیوتیک‌ها می‌شود.

اعتماد به بیماری!

فرهنگ عمومی و توصیه‌های غیرعلمی نیز نقش مؤثری در این زمینه دارند؛ برخی افراد به تجربه‌های شخصی و نظرهای اطرافیان بیشتر اعتماد می‌کنند.

پرتره

دومنیک تیم در ۳۱ سالگی مجبور به خداحافظی شد! | **آنتونی تان از غدغه اجتماعی خود تجارتی بزرگ ساخت** | **پلیس ژاپن رسما از ایوا و هاکاماداً به دلیل اشتباه در حبس عذرخواهی کرد!**

نکته

یک تلخی بی‌پایان

خداحافظی اجباری دومینیک تیم در ۳۱ سالگی یکی از اتفاقات تلخ و غم‌انگیز دنیای تنیس در سال ۲۰۲۴ بود که قلب هواداران این رشته را فشرد؛ ستاره‌ای که آینده‌ای درخشان در انتظارش بود اما مصدومیت سرنوشت او را برای همیشه تغییر داد. این اتریشی محبوب یکی از معدود بازیکنانی بود که در زمان اوج خود توانایی به چالش کشیدن بزرگان تنیس را در میادین بزرگ داشت و در مجموع ۱۶ بار موفق به شکست سه اسطوره بزرگ شد، اما مصدومیت شدید مچ دست، درست در زمانی که تیم در مسیر فتح قله‌های تنیس قرار داشت، همه چیز را تغییر داد و او پس از جراحی دیگر هرگز نتوانست به سطح سابق بازگردد. او دیروز آخرین بار به زمین رفت تا وداعی تلخ با تنیس داشته باشد.

چهره

الهام‌بخش بزرگ!

موسس ابر اپلیکیشن حمل‌ونقل «گرب» تصمیم گرفت برای حل مشکل اجتماعی ناامنی زنان در تاکسی‌های مالزی کاری انجام دهد که در نهایت به کسب‌وکاری بسیار بزرگ گسترش یافت که در هشت کشور فعالیت می‌کند. آنتونی تان برای ثروتمندشدن نیازی به شروع یک کسب‌وکار نداشت؛ او در یکی از ثروتمندترین خانواده‌های مالزی به دنیا آمده بود و پدرش رئیس شرکت چندملیتی خودروی تان چونگ موتور بود که در دهه ۱۹۵۰ توسط پدربزرگ او ایجاد شده است. تان با وجود اینکه نیاز مالی نداشت ولی فکر می‌کرد مأموریت دارد چیزی ایجاد کند که نیرویی برای خیر باشد. او اکنون موسس و مدیرعامل غول چندملیتی حمل‌ونقل، اپلیکیشن گرب است، که پس از عرضه عمومی سهام آن در دسامبر ۲۰۲۱، در ۲۰۲۳ درآمدش به دو میلیارد دلار رسید.

خبر

نیم‌قرن زیر تیغ

تاکایوشی تسودا، رئیس پلیس شیزوئوکا در ژاپن با حضور در خانه ایوا و هاکاماداً، بوکسور سابق که به‌دلیل محکومیت اشتباه نزدیک به ۶۰ سال در صف اعدام بود، شخصا از او به دلیل رنج‌های روانی و جسمی که در این مدت تحمل کرده عذرخواهی کرد. این بوکسور ۸۸ ساله ژاپنی ماه گذشته در دادگاه تجدید نظر تبرئه شد. دادگاه اعلام کرد که پلیس و دادستان‌ها شواهدی ساختگی علیه او ترتیب داده بودند و هاکاماداً را با بازجویی‌های طولانی و خشونت‌آمیز مجبور به اعتراف کرده بودند. هاکاماداکه به‌دلیل وضعیت روانی کمتر صحبت می‌کند، گفت قصد شکایت ندارد. خواهر ۹۱ ساله هاکاماداً نیز از رئیس پلیس به خاطر ملاقات تشکر کرد. بنابراین گزارش، پرونده هاکاماداً به عنوان طولانی‌ترین زندانی در صف اعدام در جهان شهرت یافته است.

جهان

اسکی روی آتش

■ گردشگرانی که به نیکاراگوئه می‌روند می‌توانند از سورتمه‌سواری روی کوه آتشفشانی لذت ببرند. سرعت برخی از آنها به ۱۰۰ کیلومتر در ساعت می‌رسد.

کیوآرکد را اسکن کنید

حیات‌وحش

شکارپیش چشم گردشگران

■ در این لحظه باورنکردنی که از دوربین ویدئو ثبت شده، یک شیر درست کنار ماشین گردشگران، یک ایمپالا را شکار می‌کند.

کیوآرکد را اسکن کنید

دانش

اینترنت روی هواپیما

■ هواپیمایی قطر اولین هواپیمای خودش و اولین بوئینگ ۷۷۷ در دنیا را به اینترنت ماهواره‌ای استارلینک مجهز کرده است.

کیوآرکد را اسکن کنید

مقاومت

هراس از همسایه!

■ همسایگان نتانیاهو از ماندن در نزدیکی خانه او پس از حمله پهپادی حزب‌ا... و احتمال تکرار حملات در آینده هراس دارند.

کیوآرکد را اسکن کنید